

Cussegl da vischnaunca
22-2021/2024

Avertura Val Segnas ed Uaul Run

Informaziun dil cussegl da vischnaunca

Documentaziun

dalla suprastonza communal a cussegl da vischnaunca

Stimau signur president
Preziadas signuras cusseglieras
Preziai signurs cussegliers

Bugen lein nus furnir cun quest document entginas informaziuns davart il stan actual dall'avertura forestala Val Segnas ed Uaul Run.

La situaziun desolata dall'avertura actuala ei buca semidada. Ella corrispunda buca al temps dad oz. Grondas parts digl uaul ein accessiblas sulettamein cun vehichels per tut terren. Il transport da lenna cun vehichels moderns ei buca pusseivels. Per part succeda quel aunc cun tracturs dils anno 70 ed ei pli e pli malsegirs. Cheutras ei la tgira dils uauls da protecziun en quei perimeter succedida el vargau a moda minimala. Ils uauls han perquei per gronda part survargau il punct da culminaziun da lur vitalitad. La situaziun actuala pretenda vinavon ina meglieraziun per saver mantener nies uaul a moda adequata.

1. Situaziun da partenza

Il s onns 2009–2020 ei vegniu elavurau in extendiu project per l'avertura digl uaul da protecziun davart dil nord dalla vischnaunca da Mustér sut il tgamun digl uffeci d'uaul e prighels dalla natira dil Grischun. Quei project cul num "Avertura Val Segnas – Val Sogn Placi" ei vegnius tractaus a caschun dalla seduta dil cussegl da vischnaunca dils 16 d'october 2020 (messadi 20-2017/2020). Il cussegl da vischnaunca ha dau suatienscha alla proposta dalla suprastanza communal cun approbar il project e concediu persuerter in credit da frs. 3'961'400.--.

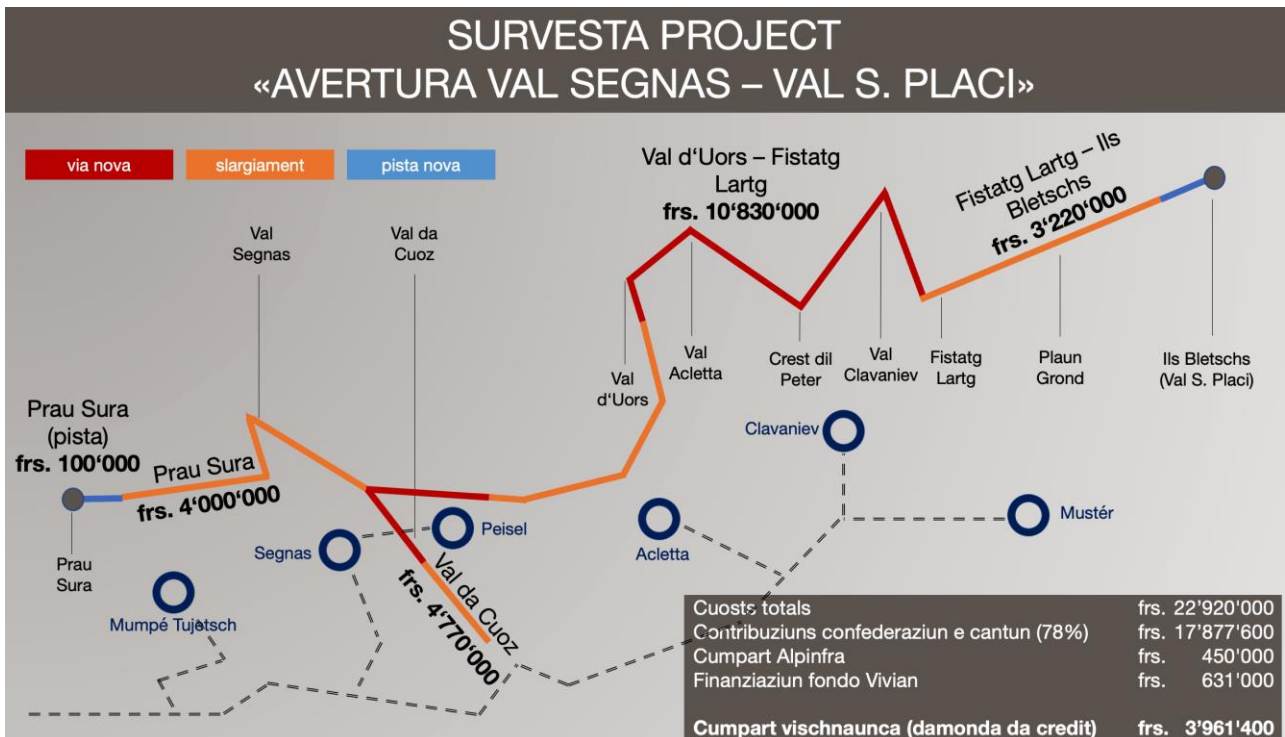
La damonda da credit ei silsunter vegnida suttamessa alla votaziun dil pievel dils 29 da november 2020. Cun ina cumpart da 57% han las votantas ed ils votants da Mustér refusau la damonda. Sin fundament dalla moziun inoltrada ils 11 da december 2020 suttascretta dad 11 cusseglierAs ein ils responsabels beinspert semess alla lavur per surluvrar il project entras ina nova varianta per l'avertura digl uaul da protecziun sco quei che la moziun ha pretendiu.

Suandonts motivs pretendan da buca retardar quei tema dapli che veramein necessari:

- Il tractament digl uaul da protecziun (surtut Uaul Run) ei urgents e sa buca vegnir retardaus supplementarmein.
- La via per liung dalla Val da Cuoz cun las sbuccadas viers Prau Sura e Plaunca Su ei necessaria per che la meglieraziun funsila sappi realisar sias vias ella Val Segnas, a Prau Sura e viers Plaunca Su sco previu el project approbau.

2. Project 2020: "Avertura Val Segnas – Val Sogn Placi"

Il project da partenza "Avertura Val Segnas – Val Sogn Placi" ch'ei vegnius refusaus il november 2020 all'urna cunteneva ina colligiaziun senza interrupziun denter la Val Segnas e la Val Sogn Placi. Las lavurs necessarias cuntenevan per part slargiaments da vias existentas e per part la construcziun da vias novas. Dils cuosts totals da frs. 22'920'000.-- havess la vischnaunca da Mustér giu da surprendre la summa da frs. 3'961'400.--.

Informaziuns detagliadas davart quei project sco era davart fatgs en connex cun donns d'uaul, transports da lenna e finanzas ein d'anflar el messadi 50-2017/2020 al cussegl da vischnaunca.

3. Finamiras per l'avertura

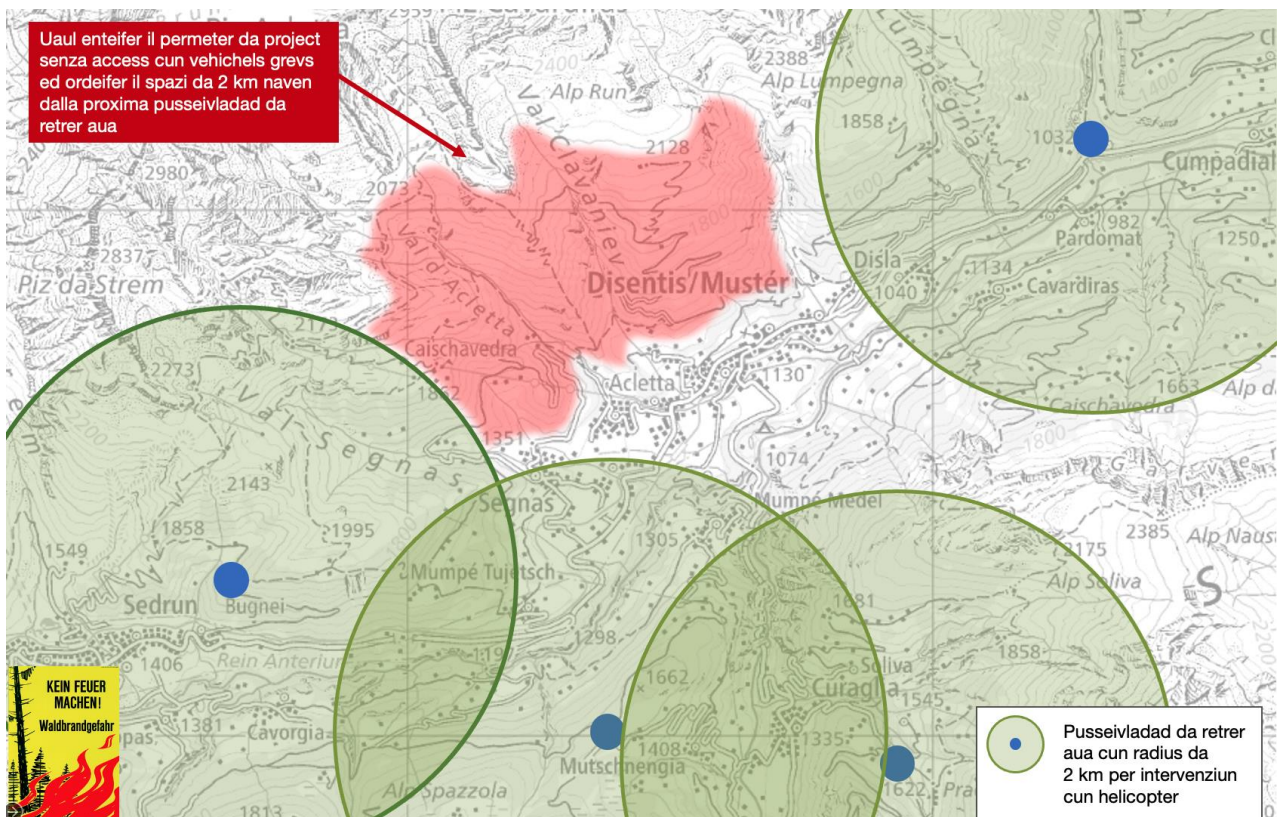
Cun l'avertura digl uaul da protecziun dalla vart dil nord dalla vischnaunca da Mustér vegn persequitau suandontas finamiras:

- garantir la tgira digl uaul da protecziun
- possibilitar igl access per intervenziuns e manteniment en cass d'eveniments muort prighels dalla natira ni incendis d'uaul
- reducir la canera da helicopter a lunga vesta
- il traffic ei sviaus ord il vitg ed uclauns, l'attractividad da viver el vitg ei augmentada
- reducir cuosts da manteniment d'infrastructura
- scaffir valur en vischnaunca ed ella regiun e cheutras gidar da salvar plazzas da lavur.

4. Incendis d'uaul

En mira alla midada dil clima denter auter cun liungas periodas schetgas ha igl uffeci d'uaul e prighels dalla natira intercuretge el 2019 la situaziun davart l'organisaziun ed infrastructura en cass d'incendis. Entochen 2030 ei vegniu definiu mesiras necessarias.

A basa dalla repartiziun actuala dallas pusseivladads da retrer aua cun helicopter ed auto-cistiarna (loghens existents per retrer aua, radius 2,5 km, correctura dall'altezia) exista pil territori dalla Val Acletta entochen la Val Sogn Placi in deficit. La realisaziun da mesiras necessarias ei definida ella prioritad 1, v.d. enteifer tschun onns. Perquei ei ina dallas impurtontas finamiras dall'avertura Val Segnas ed Uaul Run da garantir igl access tier incendis d'uaul (barschaments) per vehichels grevs da pumpiers. Sper la munconza dallas pusseivladads da retrer aua ei igl access cun vehichels grevs per transports d'aua buca pusseivels.

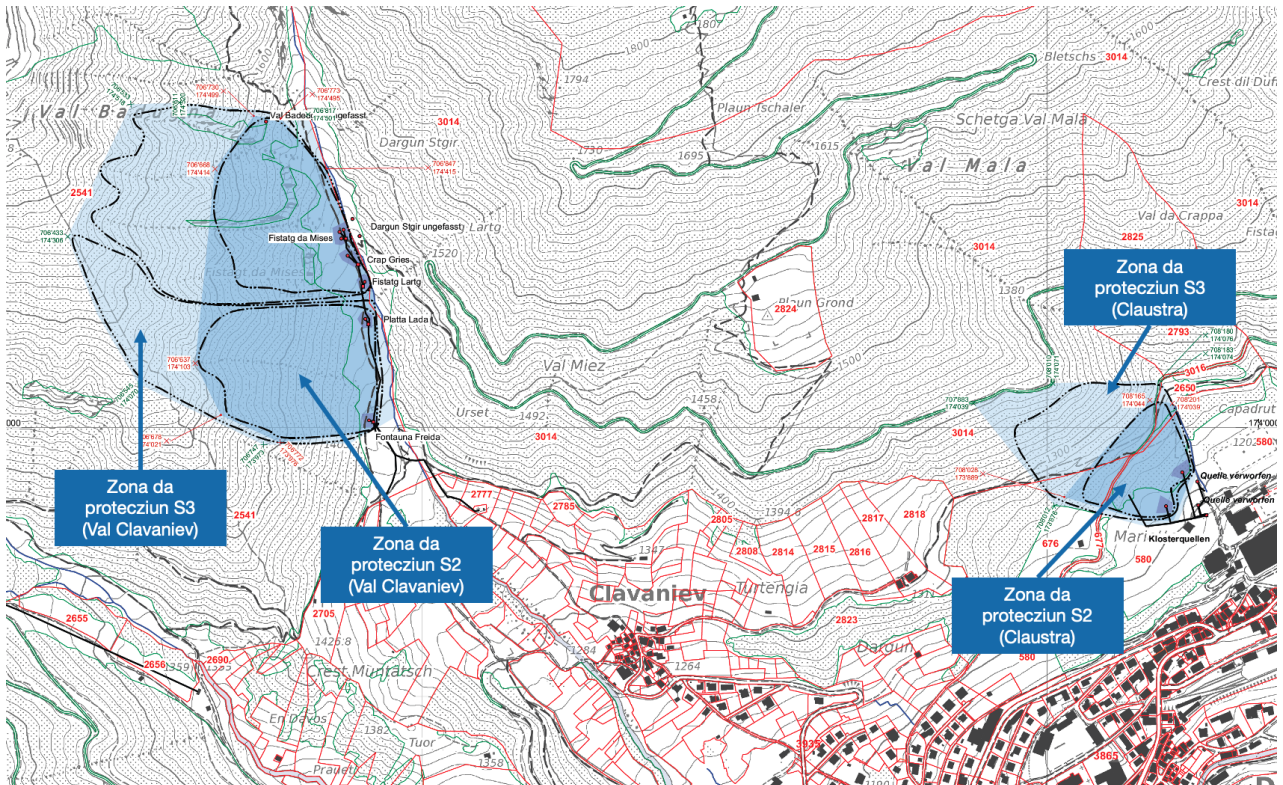

Carta tenor concept da prevenziun d'incendis d'uaul

5. Zonas per la protecziun dallas fontaunas

Egl onn 2017 ha la suprastanza communal Mustér incaricau il biro Bonanomi AG, Maiavilla, da definir pigl entir intschess communal las zonas per la protecziun dallas fontaunas. Las zonas da schurmetg vegnan sutdivididas en suandontas parts:

zona S1	<ul style="list-style-type: none"> - territori da tschaffada. Quel cumpeglia il territori dall'aua che affluescha directamein ed ils indrezs da tschaffada. La distanza dil cunfin denter la tschaffada e la zona S2 duei muntar 10 entochen 20 m en direcziun d'afflussiun.
zona S2	<ul style="list-style-type: none"> - zona da schurmetg pli stretga. La zona S2 duei garantir che <ul style="list-style-type: none"> - substanzias grevamein decumponiblas contonschien buca l'aua sutterrana ed - ei resta avunda temps e spazi per intervenziuns e sanaziun tier prighels acuts (accidents). - La zona S2 ei d'eleger aschi gronda ch'ina particla d'aua resta en media 10 dis en tiara naven digl ur dalla zona S2 tochen ch'ella contonschia la tschaffada. La grondezia dalla zona S2 ei da definir cun agid dalla spertadad dalla flussiun dominonta, eruida ord las emprovas da coluraziun sco era cun agid dallas relaziuns hidrogeologicas (p.ex. grossezia dallas cuvridas). - La distanza dalla zona S1 tochen tier igl ur exterior dalla zona S2 sto muntar a minimalmein 100 m.
zona S3	<ul style="list-style-type: none"> - ulteriura zona da schurmetg: La zona S3 ha la funcziun d'ina zona da "puffer". La via da sfundrar d'in liug cun potenzial da contaminaziun entochen tier la tschaffada sto esser aschi gronda che la reducziun dalla concentraziun da substanzias buca giavischadas sin ina mesira nunproblematica entras eliminar ni rarificar ei garantida cun gronda segirtad. - La distanza dil cunfin dalla zona S3 ei d'eleger en direcziun dall'afflussiun dall'aua sutterrana, per regla biebein dubel aschi gronda sco la distanza dil cunfin dalla zona S2.
cunfinaziun hidrogeologica	<ul style="list-style-type: none"> - La cunfinaziun hidrogeologica sebase sin criteris hidrogeologics e sedrezza tenor las pretensiuns dall'ordinaziun davart la protecziun dallas auas.
cunfinaziun pratica	<ul style="list-style-type: none"> - La cunfinaziun pratica enzuglia la cunfinaziun hidrogeologica e pren risguard sin las cundiziuns localas sco p.ex. estructuras topograficas, cunfins da parcelas, edificis e stabiliments, urs d'uaul. Ella descriva el plan dallas zonas da schurmetg la cunfinaziun cun vigur legala.

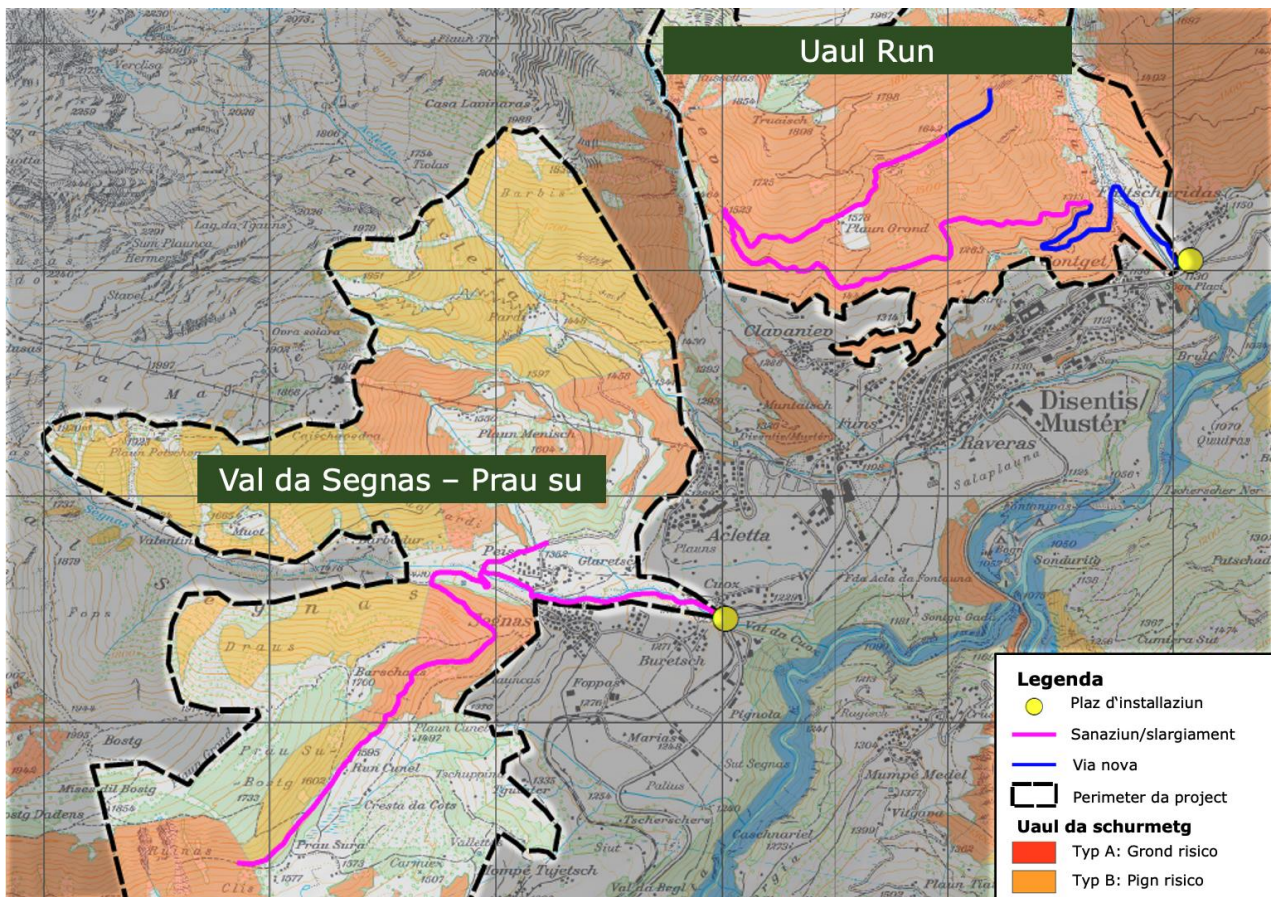
Carta cun las zonas per la protecziun dallas fontaunas ella Val Clavianev e Marietta (Claustra)

Cul project primar "Avertura Val Segnas – Val Sogn Placi" era previu da traversar la Val Clavianev entras la construcziun d'ina via nova. Il trassé havess traversau parts dalla zona S3 tenor zona per la protecziun dallas fontaunas. Ina sviaziun totala da quella zona era ed ei ord motivs dallas sfidas e pretensiuns dalla topografia e dil terren en quei tschancun buca pusseivla.

6. Project: Avertura forestala Val Segnas ed Uaul Run

Per saver persequitar vinavon las finamiras definidas ei vegniu elaborau entras ils responsabels sut l'egida digl uffeci regional d'uaul e prighels dalla natira ina nova varianta per l'avertura. Cul project "Avertura forestala Val Segnas ed Uaul Run" han las sfidas cunzun davart las zonas per la protecziun dallas fontaunas saviu vegnir risguardadas per la pli gronda part entras evitar la traversada dalla Val Clavianev. Aschia ei il perimeter da project vegnius repartius en duas parts:

- Uaul Run (emprema prioritad)
- Val Segnas – Prau Sura

Carta cun ils dus novs perimeters da project

Quella sliraziun cun exclusiun dalla Val Clavianiev possibilitescha ensemen cun las vias d'uaul gia existentas igl access tier las impurtontas parts digl uaul senza periclitar las zonas sensibilas da protecziun dallas fontaunas.

6.1 Uaul Run (emprema prioritad)

Il deficit d'ina avertura forestala adequata al temps pigl Uaul Run ei gia vegnida constatada all'entschatta dils onns 2000. El rom dil studi preliminar 2009 ei vegniu elaborau differentas variantas. Silsuenter ei il project seretardaus, quei denter auter muort autras prioritads politicas, la meglieraziun fonsila, la definiziun da zonas per la protecziun dallas fontaunas ed il spazi dallas auas.

Il pli impurtont uaul da protecziun dalla vischnaunca da Mustér basegna urgentamein la tgira necessaria per saver garantir sia funcziun a lunga vosta. El decuors dils davos silmeins 20 onns ein sulettamein las pli urgentas mesiras vegnidas realisadas, quei denter auter cun reparar donns sfurzai entras neiv ni vent sco era entras baus-scorsa. Mesiras planisadas han buca saviu vegnir realisadas.

Cul niev access per liung dalla Val da Cuoz havess il project 2020 purschiu per la meglieraziun fonsila l'avertura da basa per las vias fonsilas dalla Val Segnas, da Prau Sura e viers Plaunca Su. Quell'avertura curdass, sche l'avertura forestala vegness pils motivs suranumnai concentrada sulettamein sigl Uaul Run. En consequenza stuess la meglieraziun fonsila encurir alternativs cun cuosts supplementars buca previ el preventiv. Confederaziun, cantun e vischnaunca stuessen decider davart in credit supplementar e la realisaziun dalla meglieraziun vegness cheutras retardada.

6.2 Parallelitad

Per buca retardar la meglieraziun funsila ha igl uffeci d'uaul e prighels dalla natira decidiu da principi ch'era la part d'avertura dalla Val da Cuoz duei vinavon far part dil niev project forestal. Cun risguard sin la situaziun essenzialmein pli favoreivla dils uauls dalla Val Segnas e contuorn en cumparegliaziun cun quella digl Uaul Run (che resulta dil reminent d'ina megliera avertura) vegn pretendiu ina realisaziun parallela duront ils emprems tschun onns da realisaziun. Aschi spert che las sbuccadas viers Prau Sura resp. Plaunca Su ein realisadas, sto la construcziun vegnir concentrada sigl Uaul Run.

Igl Uaul Run sto vegnir tractaus a moda prioritara per buca periclitar la segirtad dil vitg da Mustér. La realisaziun parallela dall'avertura per liung dalla Val da Cuoz ei necessaria oravontut per che la meglieraziun funsila sappi vegnir realisada tenor plan e senza cuosts supplementars e retardaments.

Cun risguard sin las finamiras definidas denter auter entras sviar il traffic grev ord ils habitadis s'attacca la nova varianta per l'avertura digl Uaul Run sill'altezia dalla cava da glera vid la via da funs dalla Val Sogn Placi che sto vegnir construida cun risguardar ils interess forestals, v.d. pendenza longitudinala, fundaziun e cuvrida adeguata. Era part dil project fa ina nova piazza da lenna el contuorn dalla sbuccada dalla via da Faltscharidas. En cuntinuaziun dil trassé cumpeglia l'avertura forestala suandontas parts:

- construcziun nova via da camiuns Val Sogn Placi – Fuortga
- slargiamet per camiuns Fuortga – Fistatg lartg
- slargiamet per camiuns Fistatg lartg – Bletschs (analog project 2020)
- construcziun nova per maschinas Bletschs – Fussaus (analog project 2020)
- construcziun d'ina nova piazza da lenna Val Sogn Placi.

Per la realisaziun dil project vegn mess en mira ina contribuziun da confederaziun e cantun da 69%.

6.3 Val Segnas - Prau Sura / Plaunca Su

L'avertura forestala corrispunda al project 2020. A partir dalla piazza da lenna sper la via cantunala ella Val da Cuoz cuntinuescha il trassé per liung dalla val entochen sill'altezia da Peisel. Leu sesparta la via viers Prau Sura e Plaunca Su per cuntinuaziun dallas vias da meglieraziun. La via forestala fuorma l'avertura da basa per suandontas vias da meglieraziun:

en cuntinuaziun viers Prau Sura:

- Via Crap Alv (via da transport principala HG39)
- Via Valentin (via da cultivaziun B41)
- Via Run Cunel (via da transport G42)
- Via Canal Miez (via da cultivaziun B43)
- Via Prau Sura (via da cultivaziun B44)

cun cuntinuaziun viers Plaunca Su:

- Via Plaunca (via da transport principala HG37)
- Via Val da Peisel (via da cultivaziun B38)
- Via Crap Gries (via da cultivaziun B55)

Per la realisaziun dil project vegn mess en mira ina contribuziun da confederaziun e cantun da 78%. La contribuziun pli aulta en cumparegliaziun cun la part Uaul Run resulta cunzun d'ina pli favoreivla relaziun da cuosts da construcziun tier uaul da protecziun che vegn contonschius. Ord vesta dalla meglieraziun stuess l'avertura ella Val da Cuoz vegnir realisada aschi spert sco pusseivel.

6.4 Cuosts

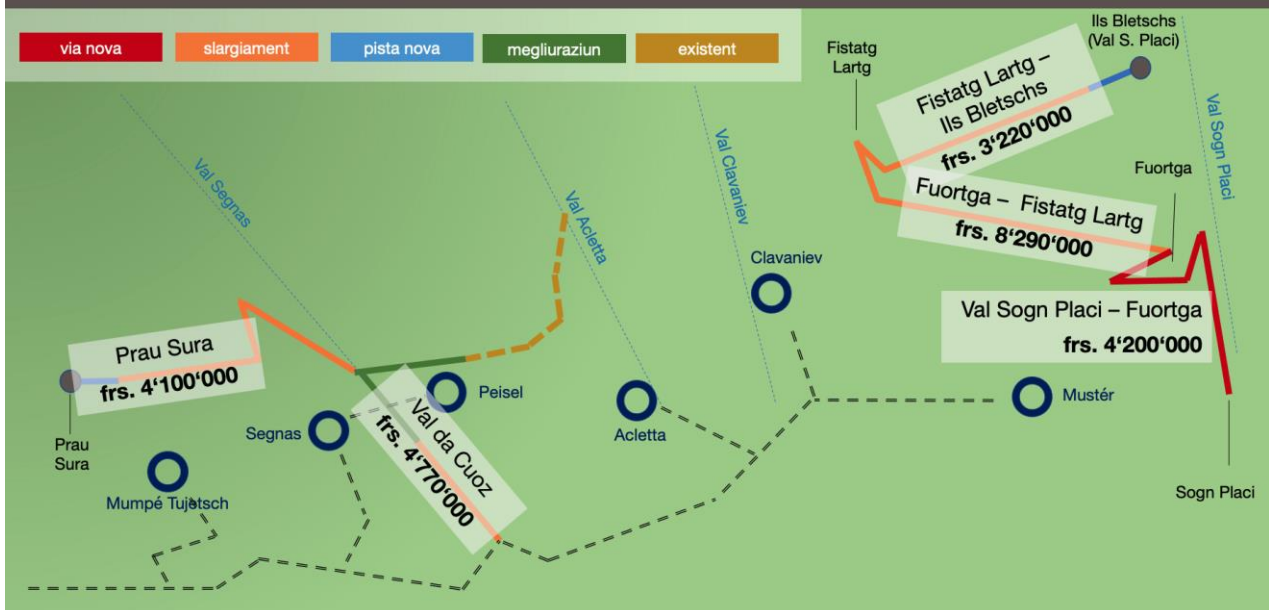
Ils cuosts pigl entir project niev muntan a frs. 24'580'000.-- e secumponan da suandonts tschancuns:

	Via	Tip	Sub-venziuns	Cumpart vischnaunca
Uaul Run	Val Sogn Placi – Fuortga WALDSTRASSE _{STANDARD}	via nova	69%	frs. 4'200'000.-
	Fuortga – Fistatg Lartg WALDSTRASSE _{STANDARD}	slargiament	69%	frs. 8'290'000.-
	Fistatg Lartg - Ils Bletschs incl. pista runar lenna WALDSTRASSE _{STANDARD} / MASCHINENWEG	slargiament e pista nova	69%	frs. 3'220'000.-
Val Segnas – Prau Sura	Val da Cuo WALDSTRASSE _{STANDARD}	slargiament e via nova	78%	frs. 4'770'000.-
	Prau Sura WALDSTRASSE _{STANDARD} / MASCHINENWEG	slargiament e pista nova	78%	frs. 4'100'000.-
Total				frs. 24'580'000.-
Contribuziuns	Contribuziuns confederaziun e cantun			frs. 17'758'500.-
	Cumpart Alpinfra			*frs. 470'280.-
	Finanziaziun fondo Vivian			frs. 691'000.-
Cumpart vischnaunca				frs. 5'660'220.-

* summa per l'emprema etapa da tschun onns, dil reminent denter 20% e 30% dils cuosts restonts

En cumparegliaziun cul project oriund "Avertura Val Segnas - Val Sogn Placi" munta quei in augment da cuosts da frs. 1'698'820.--. Quei augment sedat per ina ord il surpli da cuosts pil tschancun da Sogn Placi sur la Fuortga entochen Fistatg Lartg e per l'autra entras la sminuaziun dallas contribuziuns da cantun e confederaziun. Quella sminuaziun stat en connex cul fatg che la via planisada tras igl Uaul Run contonscha cun dapli lunghezia da via pli pauc spazi d'uaul che la via atras la Val Clavianev ord il project primar.

SURVESTA PROJECT «AVERTURA FORESTALA VAL SEGNAS ED UAUŁ RUN»

6.5 Finanziaziun

La finanziaziun succeda en emprema lingia entras contribuziuns da confederaziun e cantun, denton era entras ina considerabla contribuziun dall'organisaziun Alpinfra. Quella ha mess en mira da surprender denter 20 e 30% dils cuosts restonts. Ei sa vegnir garantiu quei susteniment supplementar mintgamai per etappas da tschun onns. Plinavon sa vegnir impundiu la summa da frs. 691'000.-- ord il fondo Vivian. Tal fondo fuva vegnius creaus a caschun digl orcan Vivian per saver puspei nezegiar in di quels daners per investziuns egl uaul. Per la vischnaunca da Mustér resta ina summa da frs. 5'660'220.--.

6.6 Cuosts annuals futurs per la tgira digl uaul da protecziun

Tier ils cuosts annuals vegn quintau cun cuosts d'investiziun en media da frs. 190'000.-- per onn. Persuenter sesminueschan ils cuosts pil manteniment e per la tgira d'uaul e raccolta da lenna considerablamein tenor plan da menaschi. Totalmein sa vegnir quintau cun in respargn a liunga vesta da cuosts annuals da frs. 6'000.-- per onn. Quei munta che far nuot effectuescha dapli cuosts totals pigl uaul che d'investar ell'avertura.

CUOSTS ANNUALS		
	frs.	frs.
Cuosts da manteniment (negin augment da valeta)	102'000.-	16'000.-
Cuosts annuals d'investiziun		190'000.-
Cuosts annuals tgira d'uaul raccolta da lenna tenor plan da menaschi	341'000.-	231'000.-
TOTAL CUOSTS ANNUALS	443'000.-	437'000.-
	frs. - 6'000.- per onn	

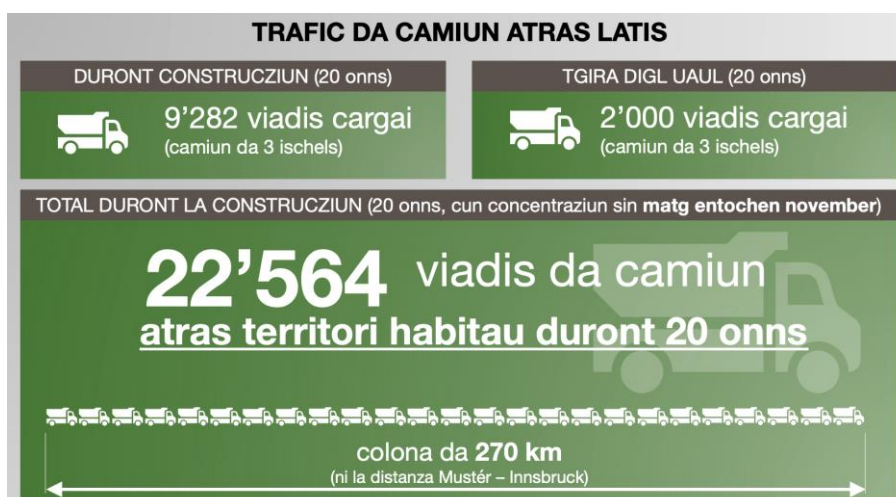
Els cuosts da manteniment (frs. 102'000.--) tier la varianta "status quo" ei sulettamein cunteniu da mantener l'infrastructura existenta. Quei ein vias construidas ils onns 1933 – 1972. Per tal manteniment ordinari e senza augment da valor dat ei neginas contribuziuns da cantun e confederaziun. Tier ina via nova ein tals cuosts calculabels e meins aults (frs. 16'000.--).

Ils cuosts annuals d'amortisaziun (frs. 190'000.--) vegnan a liunga vosta prevedentamein ad esser pli bass entras il susteniment dall'instituziun Alpinfra. Cheutras vegn il respargn final ad esser aunc pli attractivs.

La reducziun dils cuosts annuals ord la tgira digl uaul da frs. 341'000.-- sin frs. 231'000.-- resulta principalmein dil fatg che la vischnaunca sa reducir marcantamein il quantum lenna che vegn transportaus cul helicopter. Alternativamein sa vegnir luvrau dapli cun sugas mobilas, quei che munta pli bass cuosts, pli pauca canera, in mied pli ecologic che porscha dapli valor en nosa vischnaunca.

6.7 Alternativa senza via Sogn Placi - Fuortga

La suletta alternativa tier construir ina via nova a partir dalla Val Sogn Placi sur igl uor da lavinias entochen la Fuortga (ella via Run existenta) fuss da menar il traffic atras Latis e vinavon atras il vitg a Mustér. Quella varianta spargnass bein in bionton dils cuosts, denton fuss ina dallas pli impurtantas finamiras dil project, numnadamein d'allontanar il traffic ord il territori habitau, buca ademplida. Cheu eis ei central dad haver enconuschientscha dils viadis da camiun ch'ei necessari per la construcziun dalla via sco era da quels che resultan dil menaschi.

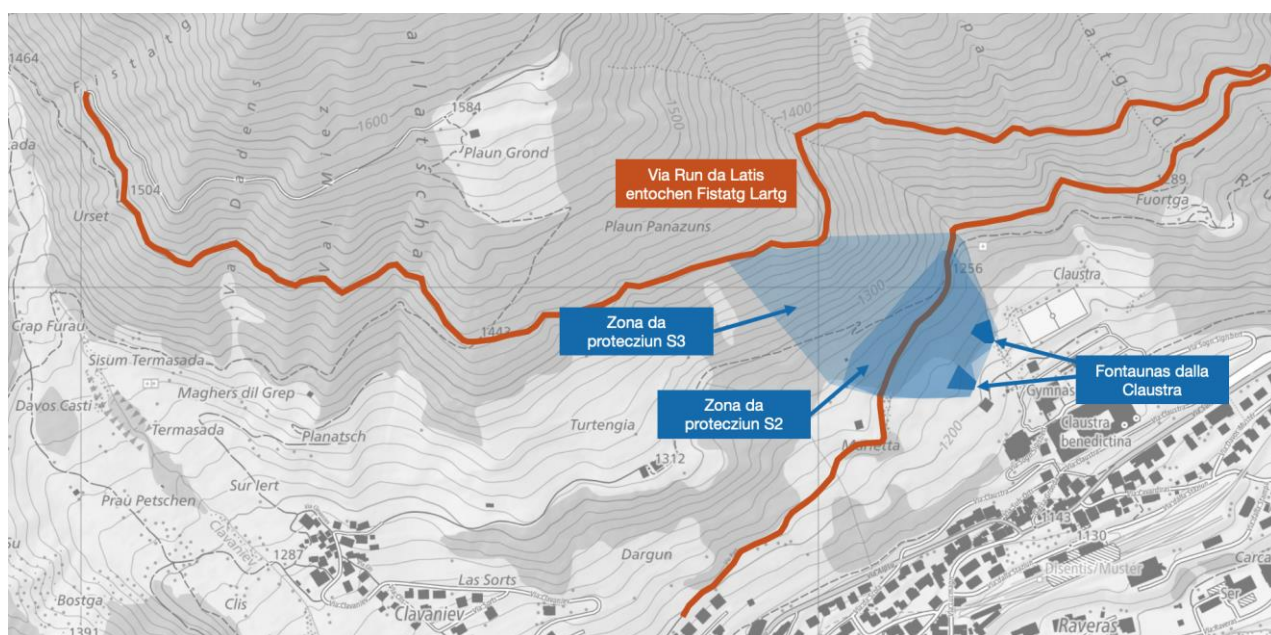

La cumparegliaziun da cuosts per l'alternativa Latis - Fuortga cun la varianta dil project Val Sogn Placi – Fuortga vesa ora sco suonda:

	Alternativa Latis- Fuortga	Project Val Sogn Placi – Fuortga
Cuosts construcziun uaul	frs. 1'900'000.-	frs. 4'200'000.-
Cuosts construcziun meglieraziun Sogn Placi - cava "Berther" approximativ		frs. 400'000.-
Cuosts construcziun meglieraziun Latis – Marietta approximativ	frs. 1'000'000.-	
Cuosts sanaziun via quartier Run (nova cuvrida sunter varga 22'000 viadis da camiun)	frs. 280'000.-	
Total cuosts brutto	frs. 3'180'000.-	frs. 4'600'000.-
Subvenziuns part uaul	frs. 1'311'000.-	frs. 2'898'000.- 69%
Subvenziuns part meglieraziun	frs. 780'000.-	frs. 312'000.- 78%
Total subvenziuns	frs. 2'091'000.-	frs. 3'210'000.-
Total cuosts net	frs. 1'089'000.-	frs. 1'390'000.-
Differenza	frs. -301'000.-	

Indicaziuns ord las mesiras calculadas el preproject, ella meglieraziun funsila sco era tenor il plan da menaschi actual dil revier forestal da Disentis/Mustér

L'alternativa savess bein spargnar cuosts ell'altezia da frs. 301'000.--. Persuenter fuss ei da quintar cun in considerabel disturbi pils vischins da Latis e vitg entras in traffic d'intragliauter **varga 1'000 viadis da camiun per onn atras territori habitau, beincapiu durant 20 onns**. Ultra da quei traversa la Via Run denter Latis e Fuortga **ina zona S2 per la protecziun dallas fontaunas**, v.d. pli stregn che zona S3.

Carta cun zonas per la protecziun dallas fontaunas dalla Claustra a Marietta

7. Ponderaziuns finalas

En consequenza dil resultat dalla votaziun dil pievel dil november 2020 e sin incarica dalla moziun dil cussegl da vischnaunca dil december 2020 ein tuttas ponderaziuns e pusseivladads per ina nova avertura dalla Val Segnas e digl Uaul Run vegnidas fatgas. Tuts sclariments necessaris schaijan avon maun. Ils resultats demuossan ch'ils avis avon la votaziun dil november 2020 vegnan cumprovai, v.d. ch'ils cuosts da construcziun ein pli aults e las contribuziuns pli bassas. Effectivamein vegn confirmau ch'il project niev fuorma en cumparegliaziun cul project 2020 sulettamein la secund megliaera sligiazium.

Sper l'avertura d'eminenta impurtonza pigl Uaul Run ei buca vegniu munchentau dad era risguardar las finamiras dalla megliaeraziun funsila. Igl ei stau pusseivel d'anflar ina sligiazium che possibilitescha da cuntinuar senza interrupziun era cun l'avertura funsila senza stuer dumandar confederaziun, cantun e pievel per in credit supplementar.

Las finamiras definidas pil project 2020 ein vegnidas surpridas e persecutadas consequentamein. Denter auter;

- ils habitadis vegnan vinavon schanegiai dil traffic grev,
- las zonas per la protecziun dallas fontaunas vegnan untgidas,
- plazzas da lenna fuorman il punct da partenza per l'avertura,
- la colligiazium cun l'avertura surordinada (40 t) vegn garantida.

L'avertura digl Uaul Run sco pli impurtont uaul da protecziun da nossa vischnaunca ei centrala. Dapi ils emprems sclariments per ina migliur all'entschatta dils onns 2000 ein varga 20 onns spirai. Sulettamein las pli urgentas mesiras ein en mira ad ina megliaera avertura vegnidas realisadas. Pli ditg sa ord pugn da vesta selviculturala buca vegnir spitgau. Ina sligiazium sto vegnir anflada per saver realisar ina tgira pli che necessaria dils uauls da protecziun ed aschia garantir la funcziun a liunga vesta. Senza ina remedura dall'avertura sto la cultivaziun vegnir adattada, quei en emprema lingia buca cun saver duvvar agens mieds da cultivaziun sco sugas convenziunalas ni moviblas, mobein cun agid da mieds jasters denter auter helicopters. Alternativas dat ei neginas.

Suprastonza communal Disentis/Mustér
Il president: Il canzlist:

René Epp

Andri Hendry

Disentis/Mustér, ils 2 da matg 2022

- Plans: 1 Val Sogn Placi - Fuortga
- 2 Fuortga - Fistatg Lartg
- 3 Fistatg Lartg - Bletschs - Fussaus
- 4 Marietta - Fuortga
- 5 Val da Cuoz
- 6 Val Segnas - Prau Sura
- messadi votaziun dil pievel dils 29-11-2020
- moziun 3-2017/2020 incl. posiziun suprastonza communal